

**Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК06 ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**

Спеціальність І7 Терапія та реабілітація

Освітня програма «Фізична терапія»

Психолого – природничий факультет

2025-2026 навчальний рік

Робоча програма дисципліни «Історія української культури» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю І7 Терапія та реабілітація, освітньо-професійною програмою «Фізична терапія».

Мова навчання: українська

Розробник: Сергій ВИТКАЛОВ, доктор культурології, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

Протокол від 23 червня 2025 року № 6.

Завідувач кафедри івент-індустрій,

культурології та музеєзнавства

Володимир ВИТКАЛОВ

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від «26» червня 2025 року № 5.

Голова навчально-методичної комісії

Ірина ТРОХИМЧУК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність І7 Терапія та реабілітація Освітня програма Фізична терапія	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень- бакалаврський	Лекції	
		20 год.	
		Практичні	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Вид контролю:	
	Залік		
Передумови для вивчення дисципліни: шкільний курс історії, Історія України, Українська мова (за професійним спрямуванням)			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української культури» є формування компетентнісного підходу у вивченні культурної практики шляхом ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретичними та методологічними основами культурного процесу як складової історичної науки, поглиблення знань у галузі фундаментальних та прикладних історіографічних та культурологічних досліджень.

Завдання навчальної дисципліни: опис фактів культури, виявлення закономірностей розвитку культури України, теоретичне пояснення культурних процесів, побудова універсальних моделей і науковий прогноз перспектив культури, вироблення рекомендацій для практичної діяльності, виховання шанобливого і дбайливого ставлення до національної культури, формування почуття патріотизму і національної самосвідомості.

Згідно з освітньо-професійною програмою за спеціальністю І7 Терапія та реабілітація дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти таких **компетентностей**:

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 07. Здатність провадити професійну діяльність для відновлення чи підтримки здоров'я пацієнта/клієнта відповідно до законів і правил, що регулюють практику фізичної

терапії як самостійної професії, а також відповідних законодавчих та нормативних актів, етичного кодексу та професійного стандарту, загальнонаціональних цінностей та традицій населення України.

3. Очікувані результати навчання

РН06 Розуміти процеси державно-політичного та соціально-економічного розвитку українського суспільства, сутність перетворень, що відбуваються в державі; розуміти основні філософські категорії та поняття;

РН16 Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, зокрема у мультидисциплінарній команді.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ №1. - КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Історіографія дисципліни «Історія української культури»

Вступ. Введення в проблематику. Об'єкт та предмет дисципліни. Аргументація курсу «Історія української культури», її мета та завдання. Структура дисципліни, місце в системі гуманітарних дисциплін. Історіографія курсу.

Українська культура як втілення історичного та духовного досвіду народу. Геополітичні особливості формування української культури. Територіально-культурна своєрідність регіонів і регіональний аспект культурного розвитку. Мова як важливий чинник формування національної свідомості. Ментальні особливості етнічної свідомості українців у формах релігійних, естетичних і моральних традицій. Українські традиційні образи і символи культурного самовизначення українців.

Складники національної культури. Основні етапи її розвитку. Впливи на становлення.

Роль народних мас у творенні культури. Синкретизм художньої діяльності народу в дохристиянський період. Його прояви. Особистість у культурному процесі. Особливості художнього життя основних регіонів українських теренів.

Значення подій вітчизняної історії для становлення загальнолюдської цивілізації.

Тема 2. Культура Київської Русі

Передумови утворення феодальної держави на Русі. Суспільно-політичний устрій. Русь в історіографії та джерелах. Епіграфічні пам'ятки та писемні джерела зарубіжного походження з історії українських теренів найдавнішої доби (відомості про культурну творчість на українських землях у працях давньогрецьких, візантійських й західноєвропейських авторів). Арабська література про Русь.

Розквіт Київської Русі. Продовження процесу об'єднання племен. Зовнішня та внутрішня політика князя Володимира. Етнічний розвиток.

Вплив Візантії на культуру Київської Русі. Римські і болгарські впливи. Християнство як каталізатор процесу засвоєння світових ідейних надбань. Гіпотези щодо запровадження християнства на Русі. Теоретичні оцінки дослідників XIX-XX століть щодо результатів

утвердження християнської ідеології (М.Грушевський, О.Потебня, О.Субтельний, Н.Полонська-Василенко, М.Брайчевський). Влада в християнському тлумаченні.

«Руські писмена» і початки освіти (860 - 861 рр.). Система її формування. Жіноча освіта. Перші її центри (1086 р., Київ).

Розширення і зміцнення Київської Русі за часів правління князя Ярослава Мудрого.

Православна церква у політичній системі держави. Митрополит Іларіон і «Слово про Закон і Благодать» (1050 р.) як проповідь природних прав людини.

Християнізація мистецтва. Література, архітектура, іконопис, фрески як своєрідна єдність формули «мистецтво-філософія» в умовах існування Київської Русі.

Перекладне письменство. Житійна література Болгарії, Чехії в Україні. Історичні твори (хроніки) І.Малали Антіохійського, Г.Амартола та Ю.Грішника (VI-VII ст.). Природничі науки («Фізіолог», «Шестоднев»), збірки «золотих думок» – «Бджоли», апокрифи. Мета і значення їх поширення на київських землях.

Перші українські літописці (Нестор, Никон, Сільвестр) і питання формування моделі вітчизняної історії.

Літературна творчість: Найдавніше, Початкове, Київське історичні літописання. Їх автори та зміст. «Повість временних літ» як спроба пошуку родоvodu слов'ян. Соціальне замовлення як характерна риса давньоруського історичного письменства.

Книжкова культура Київської Русі. Перші бібліотеки. Пам'ятки художньої культури епохи. Історико-естетичне та культурологічне значення «Слова о полку Ігоревім». Патріотичний зміст перших вітчизняних літописних пам'яток. Їх вплив на подальшу літературну творчість слов'ян. «Слово...» в культурі народів Європи.

Правова культура Русі: «Руська правда», договори і грамоти X століття, церковні устами. Принципова відмінність їх від візантійського та римського права.

Найдавніша дерев'яна сакральна архітектура. Культові та палацові споруди Києва, Овруча, Володимира у справі поширення християнської ідеології. Київська, Переяславська і Галицька архітектурні школи.

Храми і монастирі як центри освіти та культури.

Організація музичного навчання у давньоруській державі.

Розвиток образотворчого мистецтва, фресковий живопис, малярство, книжкова мініатюра київської школи. «Остромирове Євангеліє» (1057 р.). «Ізборники Святослава» (1073, 1076 рр.) як перші бібліографічні вітчизняні покажчики. «Тріський псалтир» (1080 р.).

Перші ікони на Русі. Зародження вітчизняного іконопису. Його провідні центри. Ювелірне мистецтво (зернь, чернь, інкрустація, інші види технічної обробки металу). Художня школа Києво-Печерського монастиря. Музика і театральні дієства в житті населення та панівної верхівки.

Інші складові матеріальної та духовної культури. Медицина, форми її існування. Найбільш відомі представники та їх доробок. Сільськогосподарське виробництво тощо.

Становище жінки та її роль у тогочасному суспільстві.

Тема 3. Українська культура XIII – першої половини XVI ст.

Західноєвропейська культурна спадщина в долі українського населення. Католицизм як важливий чинник розвитку культури. Історіографія періоду (Джерела з історико-культурного процесу українських земель польського і литовського походження).

Особливості суспільно-політичного та етнокультурного розвитку українських теренів зазначеного періоду.

Розпад Київської держави. Відокремлення земель. Основні причини та наслідки занепаду Київської Русі (імперська ідея, відсутність національного патріотизму тощо). 1097 рік у долі українських територій. Історична доля Галицько-Волинського князівства у другій половині XIII – першій половині XIV століть. Князь Данило Галицький. Його роль у розвитку культури західних теренів.

Особливості організації національного життя. Православна церква у культурно-освітньому русі. Причини її занепаду. Стан шкільництва. Характер його функціонування. Виникнення української мови та її подальший розвиток. Багатомовність як характерна риса середньовічної культури.

Печерський монастир і літературна справа на теренах України. Літописання та мистецьке оздоблення книг. Книжкова мініатюра («Галицьке Євангеліє», 1283 р.). Бучацьке, Холмське Євангелії як пам'ятки писемності доби.

Галицько-Волинський, Супрасльський та короткий Київський літописи як основа національної історіографії зазначеного періоду. Історико-мемуарні джерела. Літопис Биховця і давньоруська суспільно-політична думка. Зміст, мова викладу.

Архітектурне будівництво західних і східних земель. Нові риси в культовій і оборонній архітектурі.

Україно-болгаро-сербські зв'язки. Їх прояв у літературі (Г.Цамвлак, митрополит Кипріяни) та іконопису. Піднесення головних іконописних шкіл: волинської («Волинська Богоматір»), київської, львівської. Українські ікони в інших державах (Белзька ікона, Володимирська ікона тощо).

Графічне мистецтво. Геральдика і сфрагістика: їх національне підґрунтя.

Особливості розвитку декоративно-ужиткового мистецтва. Посилення впливу народного мистецтва на художні промисли й ремесла як провідна тенденція доби. Цех як форма об'єднання ремісників. Значення й напрями організації. Перші цехові об'єднання (1386 р.) на українських землях.

Зародження портретного живопису.

Стан освіти: причини зростання інтересу до високих шкіл Західної Європи. Особливості організації навчання (Болонський, 1119 р.; Неапольський, 1224 р.; Кембрідзький, 1202 р., Сорбона, 1257 р.; Ягелонський, 1364 р. та ін.).

Українці в закордонних університетах (Ю.Котермак, П.Русин, Г.Тичинський та ін.) і гуманістична традиція української науки. Розробка ідей «природного права» людини та «суспільної угоди». Нові погляди на державу, моделі її організації у трактатах українських науковців.

Змістовий модуль №2

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 4. Українська культура II пол. XVI – першої половини XVII ст.

Стан Православної церкви на українських територіях. Політика колонізації. Занепад національної освіти. Втрата інтелігенції. Причини та духовні наслідки.

Братства: історія виникнення, соціальний склад та напрями їх культурної діяльності. Братські слов'янські школи. Їх роль і значення у суспільно-політичному й культурному житті України. Найбільш впливові осередки.

Зрушення у духовній сфері як відгомін загальноєвропейського Відродження. Пробудження інтересу до рідної мови, культури.

Винахід друку у Європі (1450 р.). Перші згадки про українське книгодрукування. Друкарня С.Дропана у Львові (1469 р.). Кириличне друкарство в Кракові та Чорногорії. Швайпольт Фіоль («Октоїх», «Часословець» 1491 р.). Франциск Скорина («Псалтир», «Іов», «Притчи премудрого Соломона царя Израїлева», 1517 р., «Премудрость», «Юдіфь» тощо, «Апостол», 1525 р.). Зміни в оформленні книг. Подальша доля друкарської справи: друкарня у Бересті і ставропольський переклад Біблії (1563 р.). Перші друки у Москві (1564 р.). І.Федоров і П.Мстиславець.

Українські друкарі у Західній Європі. Характеристика друків.

«Пересопницьке Євангеліє» (1556-1561 рр.) як свідчення подальшого процесу формування і поширення української народної мови.

Українське шкільництво як протидія культурній експансії Польщі. Гуманістична спрямованість діяльності Острозької академії (1580 р.). Острог як провідний культурний центр: інтелектуальна спадщина.

Острозька Біблія (1581 р.) як визначна пам'ятка національної культури.

Українські письменники-полемісти середини XVI століття і традиція полемічної літератури (Х.Філалет «Апокрисис», Ю.Рогатинець «Пересторога»; І.Вишенський, С.Зизаній, В.Суразький, М.Смотрицький) у боротьбі проти культурної експансії Польщі. Центри полемічної літератури (Острог, Вільно, Львів). Значення її поширення. Українська мова як важливий чинник єднання українських земель.

Новий календарний стиль (1582 р.) і боротьба навколо його запровадження в Європі.

Світська література: стан, тенденції, напрями, представники.

Історична література (Густинський літопис, «Літописи Волині і України») у справі підтримки традицій літописання київської доби. Монастирі й монастирські бібліотеки Волині.

Мистецтво на українських землях. Розвиток архітектури: культові й оборонні споруди Поділля, Закарпаття, Львова, Луцька. Національне підґрунтя.

Перші музичні цехи (1578 р., Кам'янець-Подільський; 1580 р., Львів) і питання поширення професійної музичної освіти. Інструментальна світська і церковна музика. Пісенний фольклор. Театралізація народних ігор та обрядів.

Друкарська справа. Друкарня Києво-Печерського монастиря. «Часослов» (1616 р.). Граматика української мови М.Смотрицького (1619 р.). «Антологіон», 1618 р. на вірші К.Саковича як перше ілюстроване видання, що прославляє козацтво. Друкарні Львова й Острога і розширення практики мистецького оздоблення книг.

Збірки повчань («О воспитании чад», 1609 р., Львів) як поглиблення інтересу до педагогічної проблематики.

Геральдика і сфрагістика як напрями мистецтва. Особливості розвитку архітектури. Формування перших садово-паркових комплексів на західноукраїнських теренах. Декоративно-прикладне мистецтво. Розширення проблематики. Національна інструментальна музика (гуслі, торбан, цимбали, скрипка, ліра).

Тема 5. Українська культура II половини XVII ст.

Культурні процеси в Європі Нового часу та їх відгомін на українських землях.

Меценатська діяльність українських гетьманів.

Перша українська еміграція. Причини та духовні наслідки.

Культурне життя та суспільно-економічні відносини на Слобожанщині. Стан церкви. Згорання діяльності братств у Галичині. Наслідки цього процесу.

Скасування незалежності Київської митрополії.

Освіта на Лівобережжі та Правобережжі. Світська школа. Поширення шкільництва на сході і занепад його на заході. Києво-Могилянська академія – центр освіти у Східній Європі. Система навчання. Представники (Ф.Сафанович і його «Хроніка» 1672 р. як перша синтетична праця з історії України). Філії академії. Міжнародні зв'язки. Українці - студенти західноєвропейських вищих навчальних закладів. Спеціалізація вищої школи.

Україна як посередник між двома культурами – європейською і російською. Значення і духовні наслідки.

Друкарська справа в Україні. Києво-Печерська Лавра як провідний осередок друку та І.Гізель. Друкарні Новгород-Сіверська і Чернігова. Українські видавці у Львові (М.Сльозка). Друкарні і духовна освіта. Монастирські, приватні та світські бібліотеки. Механізми їх формування.

Посилення інтересу до світської історії.

Українська наука доби бароко: історичні твори («Синопис» І.Гізеля), мемуарна проза, «Густинський літопис».

Львівський університет (1661 р.) та його вплив на духовний клімат західноукраїнського суспільства.

«Козацьке бароко» в архітектурі: оборонні й культові споруди. Світське будівництво (Будинок полкової канцелярії у Чернігові). Дерев'яне будівництво. Вітчизняні архітектурні школи. Представники. Проблеми взаємодії національних видів мистецтв.

Єзуїтські колегіуми Західної України і світська загальна та музична освіта.

Ікона і світська картина. (Нові нетрадиційні сюжети й форми їх втілення). Київська і львівська школа граверів (О.Тарасевич, І.Щирський, О.Козачинський, Л.Тарасевич).

Історичні підстави виникнення портретного живопису. Художні здобутки Жовківського осередку.

Ктиторський портрет. Характеристика жанру. Поглиблення психологізму у ктиторському портреті. Народне малярство. Розмаїття тематики. Монументальний живопис (Й.Кондзалевиц, І.Руткович).

Декоративно-прикладне мистецтво. Художня обробка металу. Гарматне лиття. Дзвони. Провідні центри його розвитку. Основні напрями ювелірного мистецтва. Удосконалення технологічного процесу.

Особливості побуту. Становище жінки в українському тогочасному суспільстві.

Тема 6. Культурний процес на українських теренах у XVIII ст.

Історичні обставини розвитку національної культури зазначеного періоду. Джерелознавчі пам'ятки про розгортання культурного процесу в Україні іноземного походження.

Священний Синод (1721 р.) і подальше його функціонування української церкви та культури.

Політика русифікації та її вплив на стан вітчизняної культури.

Українське шкільництво і діяльність Києво-Могилянської академії. «Мандрівні дяки» як нова освітня інституція. Значення її поширення в Україні.

Українські культурні діячі в чужих державах (Є.Славенецький, С.Полоцький, С.Яворський). Їх освітня й організаторська праця.

Гуманістична спрямованість діяльності Ф.Прокоповича, Д.Туптала.

Розвиток філософії доби Просвітництва і Романтизму (Г.Сковорода), літератури (І.Котляревський), музики (М.Березовський, Д.Бортнянський, А.Ведель).

Перші державні школи (1746 р., Єлисаветград) в Україні. Світські центри музичної культури: Глухівська (1738 р.) школа і класи вокальної й інструментальної музики при Харківському Казенному училищі (1773 р.) як спроба формування мережі мистецьких закладів. Музична академія (1786 р.) Г.Потьомкіна як вищий навчальний та філармонічний осередок. Його значення в поширенні спеціальної мистецької освіти. Кременецький ліцей як центр освіти на Волині.

Запровадження малювання як обов'язкової дисципліни в навчальному процесі. Вихованці мистецьких академій Європи на викладацьких посадах в Україні.

Початок музичної обробки народних пісень.

Видання першого музично-теоретичного підручника («Грамматика мусикийская» М.Ділецького й нотного ірмолю, 1700 р.). Музична школа Києво-Могилянської академії.

Інтермедії і ляльковий театр (вертепна драма) – основні форми прояву театрального мистецтва. Його вплив на сценічну культуру слов'янських народів.

«Балаган» та зародження придворного театру. Театри західноукраїнських земель.

Садово-паркове мистецтво на українських теренах під впливом італійського та французького мистецтва: витoki, розвиток, еволюція. «Софіївка» (Умань), «Олександрія» (Біла Церква), Качанівський, Сокиринський, Хомутецький та ін. парки.

Провідні осередки українського гравєрства. Загальна характеристика. Києво-Печерська Лаврська малярна (1763 р.), малярна Софійського собору, Києво-Могилянської академії.

Друкарська справа Києво-Печерського монастиря і Почаївської Лаври. Характеристика пам'яток. Календарі, довідники, періодична преса.

Українське бароко у західноєвропейському контексті. Культура українського бароко як «пластичний міст» між ренесансом і класицизмом. Російський класицизм і містобудування на південно-східних територіях. Пізнє бароко та рококо на українських теренах.

Художні промисли та ремесла жіночих монастирів. Меблеве мистецтво. Ювелірні вироби із золота і срібла. Карбування і художнє литво. Художнє скло, порцеляна. Корецьке виробництво з фарфору.

Російсько-українські культурні взаємини.

Тема 7. Культурний процес на українських теренах I пол. XIX ст.

Револуційне піднесення в Західній Європі, та його вплив на стан духовного життя України.

Петербург як провідний центр культурно-мистецького життя імперії. Петербурзьке Товариство заохочення художників (1820 р.) та його роль у розвитку українського образотворчого мистецтва: матеріальна підтримка творчості митців (Т.Шевченка, І.Сошенка, А.Мокрицький, М.Трутовський та ін.) і сприяння у викупі з кріпацтва та розвитку художнього таланту (О.Поляков, Т.Шевченко, В.Роев та ін.). Педагогічна та видавнича діяльність Товариства («Анатомія для живописців і скульпторів», «Курс малювання», «Мистецтво бачення художніх творів»), матеріальна підтримка художніх шкіл О.Венеціанова, О.Ступіна, Арзамаської художньої школи. Роль колекцій Ермітажу у справі підготовки українських майстрів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

Літературно-мистецькі салони Європи (Польща, Німеччина) та Росії (мистецькі

осередки князя Шувалова, Г.Державіна) і їх вплив на стан духовного життя провінції. Особливості організації перших вітчизняних осередків салонного типу у Д.Яворницького, Д.Апостола, Є.Гребінки.

Причини міграції художнього потенціалу України до Росії та його результати.

Меценатська діяльність української знаті (садиби родин Галаганів, Тарновських, Милорадовичів тощо) як центри вітчизняної культури та результат відцентрових культурних впливів.

Класична епоха української культури. Народництво і науковий доробок М.Цертелева. Фольклорні студії як спроба вивчення духовних витоків українців.

Українська громадськість у боротьбі за власну систему вищої освіти. Ідеї представників французького та німецького просвітництва в Україні.

Філософські гуртки Полтави, Ніжина, Києва, Миколаєва, Одеси і розробка проблем просвітницької філософії.

«Руська трійця» (І.Вагилевич, М.Шашкевич, Я.Головацький) і видання «Русалки Дністрової» (1837 р.). Мета, основні напрями діяльності гуртка.

В.Каразін і питання національного відродження. Й.Шад у формуванні української філософської школи і розвиток філософської культури.

Підвищення інтересу до народного життя як загальна тенденція духовного розвитку Європи (В.Караджич, Ф.Челяновський, Г.Калиновський) і втрата академізму як провідного методу навчання та напряму офіційного мистецтва в Україні. М.Максимович і збірки історичних дум та ліричних пісень.

М.Туманський і «Землеописание о Малой России» як перша географія українських земель.

Розвиток вітчизняного сакрального малярства. Українська ікона доби романтизму і класицизму. Вітчизняне скульптурне мистецтво (І.Мартос).

Тенденції знеособлення національної традиції в монументальній скульптурі.

Пам'ятки художньої культури Волині.

Загальна характеристика побутово-звичаєвої культури краю.

Українсько-російські культурні зв'язки та взаємовпливи. Стан і тенденції.

Тема 8. Культурний процес в Україні другої половини XIX ст.

Нова хвиля національно-визвольного руху, створення – громад. Виникнення друку музичної літератури та нових музичних дисциплін.

Поступове налагодження зв'язків українських і російських митців.

Західна Україна. Формування молодіжних товариств: «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Луг». Поступове переформування в ОУН.

Зміна освіти. Розширення та виникнення ВНЗ (Чернівецький ун-т, 1875; Львівська політехніка, 1844; академія ветеринарної медицини, 1897).

Певні протидії проти тогочасної системи освіти, виставкової діяльності. «Бунт 14», Товариство пересувних художників. Виникнення художніх шкіл.

Розширення монументальних образів, архітектурних пам'ятників (Антокольський, Едуардс, Клодт, Мікешин, Позен, та ін.). Монументальні образи (Київ, Одеса, Ніжин, Чернігів, Львів, Севастополь).

Поглиблення інтересу до історії. Наукові товариства як спроба компенсації системи вищої освіти (Історичне Товариство Нестора Літописця, Товариство дослідників Волині, Товариство дослідників Кубані тощо). Друк архівних джерел.

Подальша діяльність Київської Тимчасової комісії для розгляду давніх актів, «Архив Юго - Западной России» як спроба концентрації пам'яток старовини та база для майбутніх досліджень; «Акты Южной Руси» (Петербург, 1863-1892 рр.). Видавнича діяльність О.Бодяньського. Інші представники вітчизняної історико-культурної праці.

Утворення Південно-Західної філії Російського Географічного товариства (1873 р.) і подальша розробка проблем національної історії й етнографії. Дослідження в царині мови і літератури (О.Потебня, М.Петров).

Українська філософська думка другої половини XIX століття. Напрями. Представники. Їх творчі доробки.

Розвиток театральної справи (М.Кропивницький, М.Садовський, О.Саксаганський). Леся Українка у вітчизняній драматургії.

Становлення демократичних тенденцій в українській культурі. Народність та національна своєрідність реалістичного мистецтва XIX століття. Петербурзька і Краківська Академії мистецтв у долі українських художників.

Розвиток живопису, виникнення нових жанрів: побутового, портретного, пейзажного, історичного, батального, інтер'єру, та натюрморту.

Російське музичне товариство (РМТ) у духовній культурі України (1859 р.).

Проблеми створення народних шкіл, бібліотек, народних театрів (К.Ушинський). Московський і Петербурзький Комітети грамотності та їх вплив на інтелігенцію України. Шкільна реформа (60-ті роки). Жіноча освіта (Вищі жіночі курси).

М.Лисенко і формування мережі приватних середніх спеціальних закладів. Форми роботи та система підпорядкування (училище М.Тутковського, музично-драматична школа С.Блуменфельда та ін.). Українська тематика у творчості російських композиторів.

Підготовка фахівців оперного мистецтва.

Діяльність земств у справі підвищення культури населення. Техніко-мистецька освіта (Опішненська струнна майстерня, Художньо-промислова школа ім. М.Гоголя, Полтавська різьбярська майстерня та ін.) у контексті підвищення мистецького рівня та розширення випуску художньо-промислової продукції.

Формування пейзажного і портретного жанру у творчості українських майстрів (С.Васильківський, В.Орловський).

Сатирична графіка. Національні традиції. Європейські мистецькі течії і вітчизняний доробок.

Музейна справа. Художні музеї (Харків, 1886 р.; Київ та Одеса, 1899 р.) й пересувні художні виставки В.Розвадовського як засіб підвищення духовності населення. Художні школи та училища як складова мережі мистецької освіти України (Художня школа М.Мурашка в Києві, 1875 р., Одеська та Харківська художні школи). Вихованці зазначених закладів і їх внесок у світову культуру (М.Врубель, М.Пимоненко, О.Мурашко, К.Костанді, І. Їжакевич та ін.).

Іконописні майстри Києво-Печерської і Почаївської Лаври. Нові варіанти ікон популярних в Україні святих. Школа іконопису в Києві (60-ті роки).

Приватні видавництва («Вік», «Час», «Ранок», «Дзвін» тощо) наприкінці XIX століття. Їх роль у подоланні неграмотності населення.

Тенденції подальшого розвитку вітчизняної культури. Зростання духовної енергії народу на зламі століть.

Тема 9. Культурний процес XX – перша третина XXI ст.

Загальна характеристика розвитку України початку ХХ століття: проникнення іноземного капіталу, становище селянства, виникнення політичних організацій. Україна в період 1905-1907-х років: суспільно-політичні й національно-культурні наслідки. Подальша боротьба за її автономію. Поширення міграційних процесів. Сплеск публікацій стосовно вітчизняної історико-культурної спадщини як характерна риса доби та розширення джерельної бази культури.

Україно-європейські культурні взаємини. Присудження Нобелівських премій (1901 р.) та премій «За зміцнення миру між народами» як свідчення вступу цивілізації в період глобалізації.

Нова генерація українського письменства (О.Олесь, Б.Лепкий, М.Коцюбинський) і посилення значення психологічної проблематики.

М.Вороний (1871-1940 рр.) і проблеми поширення модернізму в літературі. Основні напрями, зміст, представники. Творчі досягнення вітчизняних модерністів. Інші художні стилі епохи та їх виразники.

Г.Нарбут і національна графіка (оздоблення книг, банкноти, листівки тощо). Вплив символізму та модерну.

Видатні художники Галичини (О.Новаківський, О.Кульчицька). Поширення історико-побутової тематики у живопису (С.Васильківський, М. Самокиш).

Вітчизняний мистецький авангард (О.Богомазов, В.Кандинський, К.Малевич, М.Бойчук, О.Архипенко).

Стан освітянської справи на Заході і Сході. Відмінності в її організації. Українське Педагогічне товариство в житті населення. Напрями роботи. Представники. Особливості функціонування жіночої освіти. Зміни у ставленні до жіноцтва в суспільній думці.

Україномовні періодичні видання («Хлібороб», «Громадська думка», «Світло», «Сяйво») та видавництва («Українська Видавнича Спілка», «Руська історична бібліотека», «Торбан», «Ліра» тощо) в обстоюванні національної ідеї.

Археологічні з'їзди початку ХХ століття як демонстрація здобутків та утвердження української науки.

Вітчизняна культура доби Центральної Ради, Гетьманату та Директорії.

20-30 роки у розвитку вітчизняної культури.

Воєнний та повоєнний період культурного процесу. Особливості розгортання на Заході і Сході.

Шістдесятники в структурі радянської держави: досвід України (форми, представники, напрями культурної та організаційно-політичної діяльності).

Національно-державні зрушення на теренах СРСР та їх вплив на культурні процеси в українському суспільстві. Поняття національно-культурного відродження на сучасному етапі. Правове поле України у складі СРСР. Державотворчі акти незалежної України. Нормативна база, друк джерел, спільні україно-російсько-білорусько-польські проекти у виданні інформаційної бази.

Деідеологізація і деполітизація культурного розвитку. Деякі уроки її здійснення та духовні наслідки. Демократизація системи освіти. Реформування освіти і науки. ВНЗ культури і мистецтва в системі художньої освіти. Ступенева освіта. Ліцензування та акредитація вищих навчальних закладів: здобутки і прорахунки. Приватні освітні інституції. Національні освітні та мистецькі заклади й установи. Києво-Могилянська та Острозька академії. Спадковість традицій. Форми організації навчального процесу. Значення в суспільстві. Повернення імен репресованих діячів національної культури.

Церковне життя. Відродження Української католицької церкви (1989 р.) та УАПЦ

(1990 р.). Проблеми подальших міжконфесійних відносин у суспільстві.

Розробка сучасної концепції історії національної культури. Стан музичного мистецтва. Пошук нових форм. Авторська аматорська творчість. Українські міжнародні й регіональні фестивалі як форма стимулювання культурного розвитку.

Структура управління галуззю «культура». Особливості функціонування народної творчості. Клубна, паркова, бібліотечна, музейна мережа. Стан побутування. Культурно-дозвіллеві комплекси, видовищні заклади тощо як соціально-культурні інститути.

Система методичних закладів культури. Її роль в організації дозвільницької діяльності населення. Еволюція організаційних структур. Обласний центр народної творчості (ОЦНТ) в системі методичного керівництва народною ініціативою. Регіональні фестивалі аматорського мистецтва як ефективний засіб збереження кращих надбань народної культури.

Концептуальні напрями діяльності органів виконавчої влади щодо розвитку та реформування сфери. Діячі культури у процесі розбудови молодшої держави. Подальші законодавчі кроки у сфері культурної політики. Стереотипи та забобони в практиці державного культуротворення.

Культура і засоби масової інформації: вітчизняна преса, видавнича справа, мистецьке життя. Якість змісту культурно-мистецької продукції. Масова культура і українське суспільство. Культура і ринок. Політична боротьба та її відображення в художньому процесі. Митець і сучасність. Товариства національних меншин в Україні: зміст, форми роботи й тенденції розвитку.

Проблеми культурної взаємодії, культурного обміну в сучасних умовах. Питання повернення національної писемної та мистецької спадщини в Україну.

Громадські організації та художня культура діаспори: стан і тенденції розгортання. Посилення контактів із молодшою державою. Спільні проекти у сфері духовної культури. Демографічні проблеми в українській діаспорі.

Українська культура в контексті світового культурного процесу у третьому тисячолітті.

Українська культура та її розвиток періоду державної незалежності.

Виникнення нових форм презентації української культури на світовій арені, відродження замкової, палацової мережі. Мистецька освіта та її вплив на розвиток культури.

Запровадження нових освітніх курсів та їх тематичне наповнення.

Розвиток музейної мережі та її внесок у розвиток історії, культури, туризму регіону.

Світова пандемія «Covid-2019» та її вплив на формування культури і її складових. Нові форми культурної діяльності в умовах соціальних обмежень.

Грантові проекти та їх внесок у формування культурного середовища міста.

Повномасштабне військове вторгнення РФ (2022 р.) та функціонування культурних процесів у державі та її світова підтримка. Художні здобутки місцевих майстрів мистецтв. Регіональна культурна практика в системі культурної діяльності загалом. Реформа місцевого самоврядування і кадрові проблеми в галузі.

Збереження історико-археологічних, культурних об'єктів (діджиталізація) та їх функціонування, підтримка під час повномасштабного вторгнення. Місцеві майстри мистецтв: здобутки, міжкультурна комунікація, проблемний ряд.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	П	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ												
Тема 1 Історіографія дисципліни «Історія української культури»	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Культура Київської Русі	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Українська культура XIII – першої половини XVI ст.	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовним модулем	30	6	3	-	-	21	-	-	-	-	-	-
Змістовний модуль 2 ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ												
Тема 4. Українська культура II пол. XVI – першої половини XVII ст.	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Українська культура II половини XVII ст.	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Культурний процес на українських теренах у XVIII ст.	10	4	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Культурний процес на українських теренах I пол. XIX ст.	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Культурний процес в Україні другої половини XIX ст.	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Культурний процес XX – I третина XXI ст.	10	2	1	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовним модулем	60	14	7	-	-	39	-	-	-	-	-	-
Разом по курсу	90	20	10	-	-	60	-	-	-	-	-	-

6. Теми семінарських занять

Не передбачено

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Історіографія дисципліни «Історія української культури»	1
2	Культура Київської Русі	1
3	Українська культура XIII – першої половини XVI ст.	1
4	Українська культура II пол. XVI – першої половини XVII ст.	1
5	Українська культура II половини XVII ст.	1
6	Культурний процес на українських теренах у XVIII ст.	2

7	Культурний процес на українських теренах I пол. XIX ст.	1
8	Культурний процес в Україні другої половини XIX ст.	1
9	Культурний процес XX – XXI ст.	1
Всього		10

8. Теми лабораторних занять

Не передбачено

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історіографія дисципліни «Історія української культури»	7
2.	Культура Київської Русі	7
3.	Українська культура XIII – першої половини XVI ст.	7
4.	Українська культура II пол. XVI – першої половини XVII ст.	7
5.	Українська культура II половини XVII ст.	7
6.	Культурний процес на українських теренах у XVIII ст.	4
7.	Культурний процес на українських теренах I пол. XIX ст.	7
8.	Культурний процес в Україні другої половини XIX ст.	7
9.	Культурний процес XX – XXI ст.	7
Всього		60

10. Індивідуальні завдання.

Не передбачено

11. Методи навчання

МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 – практичний метод (практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);

12. Методи оцінювання.

МО10 – залік;

МО2 – усне або письмове опитування

МО3 - колоквіум,

МО5 – командні проекти;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО9 – захист практичних робіт.

13. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів можуть бути:

екзамени;
 -командні проекти;
 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
 -інші види).

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК09 ЗК 10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	РН 06	Розуміти процеси державно-політичного та соціально-економічного розвитку українського суспільства, сутність перетворень, що відбуваються в державі; розуміти основні філософські категорії та поняття	МН1 МН2 МН3 МН4 МН5 МН6	МО10 МО2 МО4 МО6 МО7 МО8 МО9
СК07	Здатність провадити професійну діяльність для відновлення чи підтримки здоров'я пацієнта/клієнта відповідно до законів і правил, що регулюють практику фізичної терапії як самостійної професії, а також відповідних законодавчих та нормативних актів, етичного кодексу та професійного стандарту, загальнонаціональних цінностей та традицій населення України.	РН16	Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, зокрема у мультидисциплінарній команді.		МО10 МО2 МО4 МО6 МО7 МО8 МО9

...

14. Критерії оцінювання результатів навчання.

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач в/о виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач в/о вільно володіє теоретичним матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно - варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач в/о вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач в/о відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач в/о володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

15. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль та самостійна робота										Сума
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2						Сам. робота	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	25	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Модульний контроль -15			Модульний контроль -15							

16. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни Історія культури України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складається з:

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Опорний конспект лекцій (електронний носій)
- Опорний конспект лекцій (паперовий варіант)
- Матеріали для практичних занять (паперовий та електронний варіант)
- Навчально-методичний посібник

17. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Історіографія дисципліни.
2. Дослов'янське населення на території України та його культура.
3. Запровадження християнства і його роль у подальшому розвитку української культури.
4. Храми і монастирі як осередки духовного життя слов'ян.
5. Шкільництво та писемна культура Давньої Русі.
6. Літописання як феномен давньоруської культури.
7. Мистецтво Київської Русі в житті населення. Основні напрями та форми прояву.
8. Особливості культурного розвитку українських теренів періоду феодальної роздробленості (кінець XII – перша половина XIV століття).
9. Виникнення кириличного друкарства та його роль у подальшому розвитку культури. Перші пам'ятки національного друку.
10. Острозька академія в духовній культурі південно-східних слов'ян. Причини виникнення. Представники. Впливи.
11. Братства та їх роль у розвитку української культури. Основні напрями діяльності.
12. Полемічна література у питанні подальшого розгортання національно-культурного процесу. Характеристика центрів та пам'яток.
13. Українці в закордонних університетах (XVI-XVII ст.). Представники. Їх творчий доробок.
14. Бароко в українській культурі і європейський контекст. Аналіз пам'яток.
15. Культурний процес в Україні другої половини XVII століття.
16. Києво-Могилянська академія в культурному поступі слов'янських народів. Форми організації навчання. Вихованці.
17. Козацькі літописи, історико-мемуарна проза як намагання збереження культурно історичної пам'яті народу.
18. Музично-хорове та театральне мистецтво України XVIII століття (партесний концерт, вертеп, шкільна драма).

19. Російсько-українські культурні взаємини. Історичний аспект та духовні наслідки.
20. Харківський та Київський (1834 р.) університет св. Володимира як центри культурного розвитку українських земель у першій половині XIX століття.
21. Мережа мистецьких й інших спеціальних закладів другої половини XIX століття та її вплив на культурне середовище суспільства.
22. Західноукраїнські терени в культурному поступі (перша половина XIX століття).
23. Культурно-просвітницька діяльність «Руської трійці».
24. Громадівський рух і культурна творчість в Україні другої половини XIX століття.
25. М.В.Лисенко у справі піднесення національно-культурної свідомості українського народу.
26. Вітчизняна наука XIX століття: напрямки, представники, їх творчий внесок світової культурної спадщини.
27. Наукові товариства України у XIX столітті. Їх загальна характеристика.
28. Культурно-національний розвиток західноукраїнських теренів на зламі століть (XIX-XX ст.).
29. Кирило-Мефодіївське товариство у культурно-національному контексті.
30. Загальна характеристика діяльності «Просвіти», «Соколів», «Січей» як форми патріотичного виховання молоді.
31. Мистецьке життя українських земель у XIX столітті. Форми, напрями, представники.
32. Український театр XIX століття і його корифеї.
33. Культурний процес на українських територіях початку XX століття. Особливості розгортання.
34. Культурологічна діяльність січового стрілецтва. Форми прояву та творчі здобутки.
35. Культурологічні аспекти діяльності Центральної Ради.
36. Гетьманат і Директорія у питаннях культурного розвитку Української народної республіки.
37. Культурне будівництво в Україні 20-х років XX століття. Особливості його розгортання на заході і сході республіки.
38. Зарубіжні наукові та мистецькі осередки української культури 20-х років XX століття. Проблеми функціонування. Творчі здобутки.
39. Складний і суперечливий характер розвитку культурного процесу 30-х років XX ст.
40. Культурний процес в Україні періоду Другої світової війни.
41. Українська культура повоєнного часу (1945-перша половина 50-х років).
42. Українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років та її роль у піднесенні національної свідомості населення.
43. Українська діаспора в процесі творення національної культури: основні напрями культурної праці XX століття.
44. Національно-державні зрушення і українська культура першої половини 90-х років XX ст.
45. Українська вища школа і питання входження у європейський культурний простір.
46. Культурний розвиток української держави кінця XX – початку XXI століття : проблеми становлення демократичних засад.
47. Суспільні катаклізми та війна як чинники зміни культурної парадигми в Україні.
48. Регіональні постаті в культурі: загальна характеристика їх здобутків.

18. Рекомендована література

Основна

1. Абрамович С., Чікарькова М. Світова та українська культура: навч. пос. Львів: Світ, 2018. 344 с.
2. Білоцерківський В.Я., Шейко В.М. Історія української культури: навч. посіб. Київ: Знання, 2019. 456 с.
3. Греченко В.А., Чорний І.В., Кушнерук В.А., Рижко В.А. Історія світової та української культури: підруч. для вищ. закл. освіти. Київ: Літера, 2020. 464 с.
4. Виткалов С.В. Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: моногр. Рівне: М.Дятлик, 2014. 362 с.
5. Виткалов С.В. Історіографія української культури: методичне забезпечення дисципліни: для здобувачів вищої освіти за I освітнім ступенем «Бакалавр» / За ред. проф. Виткалова В.Г. Рівне : РДГУ, 2019. 229 с.
6. Виткалов С.В. Українська культура: навч.-метод. посіб. для здобувачів в/о I бакалаврського ступеня спец. 034 «Культурологія». Вип. 2, перероб. і уточнене / за ред. проф. Виткалова В.Г. Рівне : А.Брегін, 2023. 211 с.
7. Греченко В. А. Історія та культура України: Підр. Харків: ХНУВС, 2017. 440 с.
8. Історія української культури (1991–2023): ілюстрована хрестоматія для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання закладів вищої освіти України. У 3-х ч. / За заг. ред. Проф. Ю.С. Сабадаш. Ч III. Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. 320 с.
9. Колісник-Гуменюк Ю. І. Історія України та української культури: Інтерактивні методи навчання. Навч.метод. пос. Львів: Простір-М, 2023. 73 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40935/Interaktyvni%20metody%20navchannia.pdf?sequence=1>
10. Лазарович М. Історія та культура України: підр. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 731 с.
11. Павлова О., Мельничук Т. Історія української культури. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.

Допоміжна література

1. Бойко О. Історія України: Навч. пос. 7-е видання. Київ: Академвидав, 2018. 720 с.
2. Бойко О. Новітня історія України 2014–2019 рр.: навч. пос. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 160 с.
3. Виткалов С.В. Вища гуманітарна освіта в просторі регіональних культурних практик: історико-прикладний вимір: монографія. Publishing House of RSEC, Poznań, Poland - Рівне : ФОП «А. Брегін А.Р.», 2024. 887 с., іл.
4. Виткалов С.В. Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс (крізь призму діяльності кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету): монографія / За ред. проф. Виткалова В.Г. Рівне : ПП «А.Брегін», 2021. 550 с. + 38 іл.
5. Виткалов С.В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності: моногр. Рівне: ППДМ, 2012. 413 с.
6. Виткалов С.В., Виткалов В.Г. Культурна діяльність у структурі сучасної неформальної освіти: проблемний ряд і тенденції. *Феномен культури в гуманітарному дискурсі*: кол. монографія / за ред. М.Ю.Чікарькової. Чернівці : ЧНУ ім. Ю.Федьковича, 2020. С. 223-235 [352 с.].

7. Виткалов С.В., Виткалов В.Г. Український митець у просторі сучасної культури: Олександр Тарасенко. *Часопис Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського*. Вип. 4 (49). Київ: НМАУ, 2020. С.46-65 [222 с.] (категорія «Б»).
8. Виткалов С.В., Виткалов В.Г. Фестиваль як форма виявлення художнього потенціалу митця: регіональний досвід. *Культура в контексті практичних форм буття людини*: кол. монографія / За ред. проф. М.М.Бровка / реком. до друку вченою радою НМАУ ім. П.І. Чайковського. Ніжин : Вид. М.М.Лисенко, 2022. С. 223-236 (1,3 др. а.) [400 с.].
9. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ–ХХ століття Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.
10. Дзира Я. Літопис Самовидця. Вид-во «Центр навчальної літератури», 2019. 208 с.
11. Карась Г.В. Музична культура української діаспори в світовому часопросторі ХХ століття. Івано-Франківськ: Типовід, 2012. 1164 с.
12. Кондратюк К., Качмар В. Новітня історія України (1945–2020 роки): навч. пос. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 212 с. URL: https://clio.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/02/1603042997135_Verstka_Kachmar.pdf
13. Кралуок П. Козацька міфологія України. Творці та епігони. Київ: Вид-во Фоліо, 2016. 400 с.
14. Кралуок П. Острозький культурний центр та становлення Києво-Могилянської академії. Київ: Вид-во КНТ, 2017. 240 с.
15. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки. Київ: Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 186 с.
16. Міжгалузева комунікація в системі функціонування культурних практик: колективна монографія / С.Виткалов, В.Виткалов, П.Герчанівська та ін. за ред. проф. В.Виткалова. Poznań (Poland): Publishing House of RSEC; Рівне : ФОП «Брегін А.Р.», 2024. 256 с., іл.
17. Фаргінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Київ: Віват, 2020. 576 с.
18. Шворак А.П., Виткалов С.В. Культурна спадщина волинян у діаспорі та регіоні: історична реконструкція окремих сторінок. *Міжгалузева комунікація в системі функціонування культурних практик*: кол. монографія. Publishing House of RSEC, Poznań, Poland – Рівне: ФОП «Брегін А.Р.», 2024. С. 135-147 [257 с.].

11. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. Наукова бібліотека РДГУ <https://library.rshu.edu.ua/>
2. Сайт кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства <https://kulturologiya.rshu.edu.ua/>
3. Портал Інституту історії України НАН України <http://www.history.org.ua/>
4. Портал Національної бібліотеки України ім. Вернадського (НБУВ) <http://www.nbuv.gov.ua>